

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α'

1. Ο πόλεμος μεταβάλλει πλήρως τον ανθρώπινο ψυχισμό κατά την άποψη του ιστορικού: «Περιορίζοντας σιγά – σιγά τις καθημερινές ανέσεις γίνεται δάσκαλος της βίας και τον ψυχικό κόσμο των πολλών τον διαμορφώνει σύμφωνα με τις συνθήκες που τότε επικρατούν». Όπως είναι φανερό ο πόλεμος αρχικά επιδρά στην καθημερινή ζωή δυσκολεύοντάς την και γεμίζει τον άνθρωπο ανασφάλειες. Έτσι, τον καθιστά εριστικό και βίαιο για να διαφυλάξει τα κεκτημένα του. Σκοτώνει για να μη σκοτωθεί, γίνεται εχθρικός, ανήθικος και εκδικητικός αφήνοντας τα σκοτεινά ένστικτα που κρύβει μέσα του να κυριαρχήσουν. Ο πόλεμος εξαναγκάζει τους ανθρώπους να δράσουν πέρα από τη βούλησή του, τους αλλοτριώνει. Περιορίζει την ελευθερία των ανθρώπων, ψυχική και ηθική. Επομένως, ο πόλεμος και λόγω των ανώμαλων συνθηκών που αυτός διαμορφώνει ευνοεί την εκδήλωση των ταπεινών ανθρώπινων ενστίκτων με αποτέλεσμα την επικράτηση του μίσους, της εκδίκησης, της εξόντωσης των αντιπάλων.

2. Κατά το Θουκυδίδη, σε συνθήκες εμφυλίου πολέμου οι ανθρώπινες σχέσεις μεταβάλλονται. Η αλλαγή αυτή φαίνεται στα εξής σημεία:

α) «... Τώρα όμως που άρχισαν ... να τους προσεταιριστεί» (1^η παράγραφος). Σ' αυτό το σημείο διαφαίνεται η μεταβολή της ανθρώπινης συμπεριφοράς προς το συνάνθρωπο και η προσπάθεια της κάθε παράταξης να κάνει κακό στα μέλη της αντίπαλης παράταξης.

β) «Κι ακόμα, η συγγένεια .. στον κίνδυνο» (4^η παράγραφος). Την περίοδο του εμφυλίου σπαραγμού η συγγένεια δεν υπολογιζόταν, ενώ πιο σημαντικός δεσμός ήταν ο παρατάξιακός.

γ) «Τις ορθές προτάσεις ... ο ίδιος θύμα» (5^η παράγραφος). Οι ανθρώπινες σχέσεις βασίζονταν στην υποκρισία, στην αμοιβαία καχυποψία και στο φόβο, απέναντι στον ισχυρό, ενώ χαρακτηριστική αντίδραση ήταν η εκδίκηση καθώς μισούσε ο ένας τον άλλον.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β'

1.

«Κι από τον εμφύλιο σπαραγμό ... ασυνήθιστες εκδικήσεις». Η παράγραφος έχει αναπτυχθεί με συνδυασμό μεθόδων. Πρώτα – πρώτα έχει ανάπτυξη με αιτιολόγηση καθώς η θεματική περίοδος «Κι από τον εμφύλιο ... συνθηκών» στα σχόλια – λεπτομέρειες αιτιολογείται «Γιατί ...».

Επίσης, έχει αναπτυχθεί με τη μέθοδο της αντίθεσης: «Γιατί τον καιρό της ειρήνης ... ενώ ο πόλεμος ... επικρατούν».

Στο τέλος της παραγράφου υπάρχει παράδειγμα: «Απλωνόταν λοιπόν .. εκδικήσεις», καθώς ο ιστορικός καταγράφει ιστορικά γεγονότα.

«Οι περισσότεροι άνθρωποι ... μπορούσαν να επιζήσουν»: Η συγκεκριμένη παράγραφος έχει αναπτυχθεί επίσης με συνδυασμό μεθόδων: με αίτιο – αποτελέσματα και παραδείγματα.

«Αιτία για όλα αυτά ... εμφύλιο πόλεμο»: καταγράφει την αιτία των εμφυλίων πολέμων.

Στα σχόλια – λεπτομέρειες της παραγράφου «Γιατί όσοι ... επιζήσουν», δίνονται τα αποτελέσματα – συνέπειες που προκαλεί η συγκεκριμένη αιτία.

Επίσης, στα σχόλια – λεπτομέρειες της παραγράφου υπάρχουν παραδείγματα (γεγονότα) που αναφέρονται στη συμπεριφορά που επιδείκνυαν οι αρχηγοί των δύο αντίπαλων παρατάξεων.

2. α. υποστήριξη = συμπαράσταση, βοήθεια, ενίσχυση, συνδρομή
δεινές = σφοδρές, άγριες, φοβερές, τρομερές
υπερισχύσει = επικρατήσει, υπερνικήσει, νικήσει
μεταβολές = μετατροπές, αλλαγές
φθόνο = μίσος, εμπάθεια, κακεντρέχεια

2. β.

- Η **ευσέβεια** δε χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά των σημερινών ανθρώπων, καθώς το ενδιαφέρον τους είναι στραμμένο στα υλικά αγαθά και όχι στο Θεό.
- Το να συμπεριφερθεί κανείς με **γενναιοφροσύνη** στον αντίπαλο, όταν αυτός έχει ηττηθεί είναι απόδειξη ηθικής συμπεριφοράς.
- Η **φιλοδοξία** πολλές φορές είναι αυτή που οδηγεί τους ηγέτες χωρών να διεξάγουν πολέμους, προκειμένου το όνομά τους να μείνει στην ιστορία.
- Χρησιμοποίησε πολλά **προσχήματα** για να δικαιολογήσει την άσχημη συμπεριφορά του τόσο απέναντι σε μένα όσο και στους υπόλοιπους συναδέλφους του.
- Οι κομματικές παρατάξεις τις περισσότερες φορές προβαίνουν σε ανέντιμες **συνδιαλλαγές**, γεγονός που εξεγείρει την κοινή γνώμη.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ'

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο εμφύλιος πόλεμος, παρατηρεί ο ιστορικός, επειδή ήταν και ο πρώτος στην Ελλάδα φάνηκε ακόμα πιο άγριος και δίχασε τους Έλληνες. Έχοντας οι πολιτικοί αντίπαλοι κάθε ελληνικής πόλης υποστηρικτές τους Αθηναίους και τους Λακεδαιμόνιους προέβαιναν σε κάθε είδους αναταραχή. Αυτή θα είναι η κατάσταση των ανθρώπων όσο η φύση τους θα παραμένει η ίδια, και ο πόλεμος είναι δάσκαλος της βίας ενώ σε καιρό ειρήνης επικρατεί η σύνεση και η ηθική συνείδηση. Ο πόλεμος ανατρέπει την κλίμακα των ανθρωπίνων αξιών. Έτσι, για παράδειγμα το θράσος θεωρείται ανδρεία, η σωφροσύνη και μετριοπάθεια εύσχημη δειλία, η παρρησία ως εναντίωση και εχθρότητα, η δολοπλοκία και η μηχανορραφία ως εξυπνάδα. Επίσης, η συγγένεια καταντάει δεσμός πιο ξένος από τον παραταξιακό, δεσμός που αποβλέπει στο συμφέρον της παράταξης μέσω της παρανομίας. Οι συμφωνίες και οι συνθήκες δεν έχουν ουσιαστική ισχύ και με την πρώτη ευκαιρία σημειώνονται εκδικήσεις. Ως βασική αιτία όλων αυτών είναι η πλεονεξία και η φιλοδοξία για εξουσία.

2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΘΕΜΑΤΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Αγαπητοί συνομιλητές,

Η ειρήνη υπήρξε ανέκαθεν όραμα των λαών. Όμως όλη η ανθρώπινη ιστορία έχει στιγματιστεί από μακροχρόνιους και αιματηρούς πολέμους που δίχασαν τους ανθρώπους καλλιεργώντας τη λογική του μίσους και της βίας. Ο 20ός αιώνας, για παράδειγμα, σημαδεύτηκε από δύο παγκόσμιους πολέμους με εκατομμύρια θύματα και σοβαρές υλικές απώλειες για τα κράτη που αναμείχθηκαν σ' αυτούς.

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ:

Σε αντίθεση με τον πόλεμο που στηρίζεται στο μίσος και τη βία, σκορπά το θάνατο και την καταστροφή και συντελεί στη στασιμότητα και την οπισθοδρόμηση του πολιτισμού, η ειρήνη αποτελεί παράγοντα ευημερίας και προόδου γι' αυτό λατρεύτηκε από τους ανθρώπους και αποτέλεσε ύψιστο αγαθό σ' όλες τις εποχές της ανθρώπινης ιστορίας. Γιατί, όταν υπάρχει ειρήνη:

- οι άνθρωποι νιώθουν ασφαλείς και μπορούν να επιδοθούν σε έργα δημιουργικά, γεμάτοι αυτοπεποίθηση και πίστη στο μέλλον.
- τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται σεβαστά και αποδεκτά από όλους, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν καταπατείται, το άτομο δεν ταπεινώνεται ούτε κάνει απαράδεκτους συμβιβασμούς. Μέσα σε κλίμα σεβασμού, ελευθερίας και δικαιοσύνης που προάγει η ειρήνη, ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να ενεργοποιήσει τις δημιουργικές του δυνάμεις και να αφιερωθεί απερίσπαστος στον αγώνα για την επίτευξη του ατομικού και του συλλογικού συμφέροντος.
- η οικονομία αναπτύσσεται και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων βελτιώνεται. Αυτό συμβαίνει κατ' αρχάς γιατί σε περίοδο ειρήνης δεν υπάρχει ανάγκη για εξοπλισμούς και τα χρήματα που θα δίνονταν για την αγορά όπλων μπορούν να επενδυθούν σε τομείς όπως η βιομηχανία, η γεωργία και το εμπόριο, των οποίων η ανάπτυξη συντελεί στη γενική ευημερία και προκοπή. Παράλληλα, σε περίοδο ειρήνης το ανθρώπινο δυναμικό αξιοποιείται και δεν εξολοθρεύεται, όπως συμβαίνει στους πολέμους. Αυτό αφορά ιδιαιτέρως τους νέους που με το ανανεωτικό τους πνεύμα, την επαναστατικότητα και το δυναμισμό τους θα συμβάλουν στην πρόοδο της κοινωνίας, αντί να χαθούν στα πεδία των μαχών. Τέλος, όταν η οικονομία ευημερεί μπορούν να επιλυθούν βασικά κοινωνικά προβλήματα όπως είναι η φτώχεια, η ανεργία κ.λ.π., ώστε να υπάρξει μια πιο δίκαιη και δημοκρατική κοινωνία όπου όλοι θα έχουν ίσες ευκαιρίες για να ζήσουν ευτυχισμένοι.
- τα γράμματα και οι τέχνες ανθούν, η καλλιτεχνική δημιουργία εκφράζεται ελεύθερα, η παιδεία λειτουργεί απρόσκοπτα δημιουργώντας ώριμους, μορφωμένους και ανεξάρτητους πολίτες, με πίστη στις αξίες και τα ιδανικά, ενώ οι άνθρωποι του πνεύματος μπορούν να ασχοληθούν απερίσπαστοι με την επιστήμη τους. Παράλληλα η επιστημονική έρευνα και η τεχνολογία τίθενται στην υπηρεσία του ανθρώπου και θέτουν ως πρωταρχικό σκοπό

την ανακούφισή του από τα προβλήματα που τον ταλαιπωρούν και όχι την κατασκευή μηχανών ολέθρου. Έτσι αποκτούν και το πραγματικό τους νόημα, που δεν είναι η εξυπηρέτηση των συμφερόντων των λίγων αλλά η ωφέλεια του συνόλου.

- επιτυγχάνεται η συνεργασία και η συναδέλφωση των λαών, προωθείται ο διάλογος ως μέσο επίλυσης των διαφορών, ευνοείται η γόνιμη ανταλλαγή πολιτιστικών στοιχείων μεταξύ των χωρών και επιτυγχάνεται πιο εύκολα η αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων. Με την ειρήνη το όραμα για μια παγκόσμια κοινωνία χωρίς ισχυρούς και αδύναμους, χωρίς κυρίαρχους και κυριαρχούμενους, μπορεί να γίνει πραγματικότητα.

Για όλους αυτούς τους λόγους η ειρήνη είναι πολύτιμη για τον άνθρωπο, είναι ένα αγαθό που αξίζει να αγωνιστεί κανείς για να το αποκτήσει.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ:

Η επιθυμία που εκφράζεται από πολλούς ανθρώπους να πάψει να υπάρχει πόλεμος και να εδραιωθεί μια παγκόσμια ειρήνη είναι λογική και κατανοητή. Δεν είναι όμως άμεσα εφικτή. Για να επικρατήσει μια γνήσια ειρήνη στον κόσμο πολλά πράγματα πρέπει να αλλάξουν. Τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα πρέπει να παραμεριστούν, η ανεκτικότητα, ο σεβασμός και ο διάλογος να αντικαταστήσουν το μίσος και την εχθρότητα, οι ανταγωνισμοί να σταματήσουν, ενώ η πρόοδος και η ευτυχία όλων ανεξαιρέτως των ανθρώπων να γίνει πρωταρχικός μας στόχος. Όλα αυτά όμως προϋποθέτουν μια ιδανική κοινωνία, που δυστυχώς, με τα σημερινά δεδομένα, φαντάζει ουτοπική.

Παρ' όλα αυτά δε χρειάζεται να μείνουμε τελείως άπραγοι. Υπάρχουν τρόποι με τους οποίους μπορούμε να αντιδράσουμε ενάντια στον πόλεμο και σε αυτούς που τον υπηρετούν και σταδιακά να προετοιμάσουμε μια μελλοντική κοινωνία, όπου η ειρήνη δε θα αποτελεί άπιαστο όνειρο αλλά πραγματικότητα. Συγκεκριμένα:

- Οι πνευματικοί άνθρωποι με το έργο τους και την ενεργό συμμετοχή τους στα κοινά μπορούν να διαδίδουν και να υπερασπίζονται τα ιδανικά της ειρήνης, δίνοντας έτσι το παράδειγμα στους υπόλοιπους ανθρώπους.
- Σημαντικός επίσης μπορεί να είναι και ο ρόλος της τέχνης. Η καλλιτεχνική δημιουργία με την ευαισθησία που τη διακρίνει μπορεί να αφυπνίζει τους ανθρώπους αναφορικά με τα δεινά του πολέμου και να τους ωθεί στη διεκδίκηση μιας ειρηνικής κοινωνίας.
- Οι διεθνείς οργανισμοί πρέπει να ανακτήσουν το κύρος τους και να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την ειρηνική επίλυση των διαφορών μεταξύ των λαών, το σταδιακό αφοπλισμό των κρατών, την τήρηση του διεθνούς δικαίου κ.λ.π. επίσης, οφείλουμε όλοι να συμμετάσχουμε σε φιλειρηνικές οργανώσεις προκειμένου να εδραιωθεί η ειρήνη στον κόσμο μας.
- Οι λαοί οφείλουν να είναι πιο ανεκτικοί απέναντι στους άλλους λαούς, να μην διακατέχονται από εθνικιστικά και ρατσιστικά συναισθήματα, να επιδιώκουν την επικοινωνία με ανθρώπους άλλων εθνών, ανταλλάσσοντας απόψεις, γεγονός που μπορεί να επιτευχθεί μέσω του αθλητισμού, της τέχνης και άλλων κοινών πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

- Η παιδεία πρέπει να προσανατολιστεί προς τη δημιουργία ώριμων και σκεπτόμενων ανθρώπων που θα κατευθύνονται στη ζωή τους από υψηλές αξίες και ιδανικά, θα ενδιαφέρονται για τα καλό του συνόλου και θα είναι έτοιμοι να αγωνιστούν και να θυσιαστούν για την εκπλήρωσή του, ενώ δε θα παρασύρονται από το φανατισμό και τις προκαταλήψεις. Επίσης το σχολείο, μέσα από τη διδασκαλία διαφόρων μαθημάτων όπως ιστορία και η λογοτεχνία, μπορεί να δώσει έμφαση στα δεινά που προκαλεί ο πόλεμος και να καλλιεργήσει τα φιλειρηνικά αισθήματα του ατόμου. Τέλος, μπορεί να γνωρίσει στο μαθητή την ιστορία και τον πολιτισμό άλλων λαών, να τονίσει τις ομοιότητες και τα κοινά στοιχεία στον τρόπο ζωής και τις αντιλήψεις τους, εξουδετερώνοντας έτσι τα στερεότυπα που γεννούν τα μίσση και οι εχθρότητες. Αν στο επίκεντρο της παιδείας τεθεί η αγάπη και ο σεβασμός προς τον άνθρωπο, τότε μόνο είναι δυνατόν να υπάρξουν πολίτες ικανοί να δημιουργήσουν ένα ειρηνικό κόσμο.
- Επιπλέον, τα ΜΜΕ, με την ευρεία απήχηση που έχουν στο κοινό, μπορούν να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη αναφορικά με τις τραγικές συνέπειες του πολέμου και να προτρέπουν τους ανθρώπους να πιέζουν τις κυβερνήσεις στις περιπτώσεις που με τις ενέργειές τους θέτουν σε κίνδυνο την ειρήνη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Γενικά, πρέπει όλοι μας να συνειδητοποιήσουμε πως η πρόοδος και η ευτυχία του συνόλου εξαρτώνται από την ειρήνη και να αγωνιζόμαστε συλλογικά και με κάθε τρόπο για την εδραίωσή της. Ελπίζω με όσα αναφέρθηκαν στην ομιλία μου να έγινε αντιληπτή η αξία της ειρήνης και η αναγκαιότητα επικράτησής της μέσω της αποφυγής του πολέμου.

Επιμέλεια: Πλούσιου Ελευθερία - Φιλόλογος